

Amerikan Yahudilerinde Kutsal Toprak Anlayışı

Dr. Ebru METLİ

AMERİKAN YAHUDİLERİNDE KUTSAL TOPRAK ANLAYIŞI

Dr. Ebru METLİ

DTA Yayıncılık | DTA Publishing

Yayın No | Publication Number: 16

Kitap adı: Amerikan Yahudilerinde Kutsal Toprak Anlayışı

Book Title: The Conception Of The Holy Land Among American Jews

Yazar | Author: Ebru METLİ | [orcid.org: 0000-0003-3748-4830](https://orcid.org/0000-0003-3748-4830)

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül 2024 | September 2024

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13.5 x 21

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 297

ISBN: 978-625-97866-0-5

Atıf Bilgisi | Cite as: Metli, Ebru. *Amerikan Yahudilerinde Kutsal Toprak Anlayışı*. Bursa: DTA Yayıncılık, 2024

1. Din | Religion
2. Dinler Tarihi | History of Religion
3. Yahudilik | Judaism

Kapak ve Mizanpaj | Cover Design and Layout:

Samet TORUN - Ahmet TUNÇDEMİR

Sertifika Numarası | Certificate Number: 74919

Yayıncı | Publisher: DTA Yayıncılık Bilişim Ltd. Şti.

Odunluk Mah. Akademi Cad. Zeno Business Center 2C/28 Nilüfer/Bursa

Telefon: +90 507 227 1297

e-posta: bilgi@dtayayincilik.com.tr

web: www.dtayayincilik.com.tr

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

Sertifika Numarası: 77079

Copyright © Bu Eserin bütün hakları DTA Yayıncılık'a aittir.

Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının

elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı,

çöğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

AMERİKAN YAHUDİLERİNDE
KUTSAL TOPRAK ANLAYIŞI

Dr. Ebru METLİ

Bursa 2024

Ebru METLİ

1971 yılında doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Mersin’de tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nü bitirdi (1995). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Hasidizm’in Yahudi ve Öteki Anlayışı başlıklı teziyle Master (2006), Kimlik Bağlamında Amerikan Yahudiliğinde Kutsal Toprak Anlayışı başlıklı teziyle de Doktora (2024) derecesi aldı. 2013-2014 yıllarında Hebrew University’de misafir araştırmacı olarak çalışmalar yaptı. 1997-2024 yıllarında Ortadoğu Uzmanı olarak T.C. Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığında çalıştı. İngilizce ve İbranice bilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	9
Ön Söz	13

Giriş

A. Araştırmanın Konusu, Amacı, Önemi ve Sorusu.....	17
B. Yöntem ve Kaynaklar	20
1. Yöntem.....	20
2. Kaynaklar	22
C. Kuramsal Ve Kavramsal Çerçeve:	
Din, Toprak ve Kimlik	23
1. Yahudi Kimliği.....	23
1.1. İsrail: Kutsal/Seçilmiş Halk	28
1.2. Erets İsrail: İsrail Ülkesi/Toprağı	34
2. Merkez Simgeçiliği ve Kutsal Toprak Mitolojisi.....	37
2.1. Erets İsrail ve Mitoloji.....	39
3. Sürgün (Galut) ve Kutsal Toprak.....	52
4. Kurtuluş (Geula), Mesih İnancı ve Kutsal Toprak	54
D. Rabbani Yahudilikte Kutsal Toprak Ve Halaka.....	57
1. İsrail Toprağının Sınırları	59
2. Toprağın Kutsal Nitelikleri	63
3. Kutsal Topraklarla İlgili Emir ve Yasaklar	68
3.1. Erets İsrail'de Uygulanacak Emirler	68
3.2. İsrail Toprağında Oturma/Yaşama Mitsvası	69

BİRİNCİ BÖLÜM AMERİKAN YAHUDİLİĞİ ORTAYA ÇIKIŞINDAN GÜNÜMÜZE TARİHSEL SÜREÇ

I. KÖKLER	83
1. Amerikan Yahudiliğinin Avrupa'daki Kökleri.....	83
1.1. Avrupa'da Devrimler	83
1.2. İngiliz Püritenliği ve Yahudiler	87
2. Amerikan Yahudiliğinin Fikri Temelleri	98

2.1. Felsefi Akımlar ve Haskala	99
2.2. Dini Akımlar: Dinde Reform Hareketleri.....	103
2.2.1. Almanya'da Reformist Yahudiliğin Ortaya Çıkışı.....	103
2.2.2. Ortodokslik İçinde Farklı Eğilimler.....	105
2.3. Doğu Avrupa Yahudileri ve Siyonizm	110
2.3.1. Siyonizm'e Yönelik İlk Tepkiler	115
2.3.2. Uzlaşma ve Dini-Siyonizm	117
II. GÖÇLER	122
1. Amerika'ya Yahudi Göçleri	122
1.1. Sefarad Göçleri	123
1.2. Alman Yahudilerinin Göçleri (1810-1880)	129
1.3. Doğu Avrupa Yahudilerinin Göçleri (1880-1930)	131
1.4. Holokost ve ABD'ye Yahudi Göçleri	134
III. MEZHEPLER.....	137
1. Reform Yahudilik	137
2. Ortodoks Yahudilik.....	141
3. Muhafazakar Yahudilik	142
4. Yeniden Yapılanmacı Yahudilik	150

İKİNCİ BÖLÜM

AMERİKAN YAHUDİLERİNDE KUTSAL TOPRAK ANLAYIŞI

I. AMERİKAN YAHUDİ KİMLİĞİ.....	155
II. SİYONİZM, HOLOKOST VE İSRAİL DEVLETİ.....	161
1. Amerikan Siyonizmi	162
2. Holokost ve Amerikan Yahudiliği	164
3. İsrail Devleti ve Amerikan Yahudiliği.....	170
III. REFORM YAHUDİLİK VE ERETS İSRAİL.....	173
IV. MUHAFAZAKAR YAHUDİLİK VE ERETS İSRAİL	186
V. ORTODOKS YAHUDİLİK VE ERETS İSRAİL	192
1. Neo-Ortodoks Yahudilik ve Erets İsrail.....	192
2. Ultra-Ortodoks Yahudiler (Haredim) ve Erets İsrail	194
VI. YENİDEN YAPILANMACI YAHUDİLİK VE ERETS İSRAİL	203
VII. AMERİKAN YAHUDİLİĞİNDE KİMLİK KRİZLERİ VE ERETS İSRAİL	210

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM AMERİKAN YAHUDİLİĞİNİN İSRAİL'DEKİ GÖRÜNÜMLERİ

I. İSRAİL DEVLETİ'NİN SOSYO-POLİTİK ÖZELLİKLERİ	233
II. İSRAİL DEVLETİ KANUNLARINA GÖRE YAHUDİ KİMLİĞİ	246
III. YASADIŞI YERLEŞİMCİ HAREKETİ VE AMERİKAN YAHUDİLERİ	249
1. İsrail Yerleşimci Hareketlerindeki Amerikan Olim.....	250
2. Amerikan Aliya Projesi	253
IV. FİLİSTİN'DE TERÖR VE AMERİKAN YAHUDİLERİ	253
1. No'ar ha-Gva'ot Hareketinin Özellikleri	254
2. No'ar ha-Gva'ot Hareketinin İdeolojik ve Teolojik Özellikleri	261
2.1. No'ar ha-Gva'ot Hareketinin Toprak ve Kurtuluş Teolojisinin Özellikleri.....	265
Sonuç	271
Kaynakça	277

KAYNAKÇA

- Abu-Lughod, Ibrahim. "Arab Nationalism". *Israel and The Palestinians*. ed. Uri Davis vd. London: Ithaca, 1. Basım, 1975.
- Adam, Baki. "Din Hakkında Genel Bilgiler". *Dinler Tarihi El Kitabı*. ed. Baki Adam. Ankara: Grafiker, 6. Basım, 2020.
- Adam, Baki (ed.). *Dinler Tarihi El Kitabı*. Ankara: Grafiker, 6. Basım, 2020.
- Adam, Baki. "İsrail:Kutsal Halk, Kutsal Ülke". *TYB Akademi* 21/21 (2017).
- Adam, Baki. "Kutsal Toprak Mesih ve Terör". *Dini Araştırmalar* 7/20 (2004).
- Adam, Baki. *Yahudi Kaynaklarına Göre Tevrat*. Ankara: Pınar Yayınları, 2018.
- Adam, Baki. "Yahudilik". *Yaşayan Dünya Dinleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.
- Adam, Baki. "Yahudilik". *Dinler Tarihi El Kitabı*. ed. Baki Adam. Ankara: Grafiker, 6. Basım, 2020.
- Afterman, Gedalia. *Understanding the Theology of Israel's Extreme Religious Right: The Chosen People and The Land Of Israel from the Bible to the expulsion from Gush Katif*. Australia: University of Melbourne, 2007.
- Agus, Jacob B. "The Reform Movement". *Understanding American Judaism*. ed. Jacob Neusner. New York: Ktav Publishing House, 1975.
- Akbaş, Muhsin. *Yahudi Düşüncesinde Holocaust ve Tanrı*. Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002.
- Akgül, Tülay Yıldız. "Bir İdeoloji Taşıyıcısı Olarak Mit ve Tragedya". *Yedi Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi* 11 (2014).
- Alıcı, Mehmet. "Mitolojik Bir Hafızanın Yönlendirdiği Bir Göç: Puritanist Göç Hareketi". *Milel ve Nihal Dergisi* 5/3 (2008).
- Alshech, Eli vd. "Self-Radicalized Western Salafi-Jihadis and Hill-top Youth in the West Bank". *Journal of Religion and Violence* 8/2 (2020).
- Anderson, Benedict. *Imagined Communities*. Verso, 1991.

- Ariel, Yaakov. *Evangelizing Chosen People Missions to the Jews in America, 1880-2000*. The University of North Carolina Press, 2000.
- Atatüre, Süha. *Amerika Birleşik Devletleri'nin Siyasi Yapısı Onüç Koloniden Küresel Güce Amerika*. İstanbul: Beta Yayınları, 2017.
- Atılgan, Gökhan. *Kültür, Siyaset Bilimi, Kavramlar, İdeolojiler ve Disiplinler Arası İlişkiler*. Yordam Kitap, 2012.
- Attias, Jean Christophe - Benbassa, Esther. *Paylaşılamayan Kutsal Topraklar ve İsrail*. çev. Nihal Önel. İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.
- Avi-hai, Avraham. *Ben Gurion-State Builder Principles and Pragmatism 1948-1963*. A Halsted Press Book, 1974.
- Aydın, Suavi. "Kimlik". *Antropoloji Sözlüğü*. ed. Kudret Emiroğlu-Suavi Aydın. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2003, 469-477.
- Aytürk, İlker. "Yahudi Kimdir? Tartışmasının Işığında İsrail'de Din ve Kimlik". *Doğu Batı Dergisi* 11/44 (2008).
- Baron, Salo Wittmayer. *Modern Milliyetçilik ve Din*. çev. Mehmet Özey. İstanbul: Açılım Kitap, 2007.
- Baron, Salo Wittmayer. "Problems of Jewish Identity From an Historical Perspective: A Survey". *Proceedings of the American Academy for Jewish Research* 46/47 (1978-1979).
- Başaran, İsmail. *Ana Hatlarıyla Amerikan Yahudiliği Tarihsel Süreç ve Gruplar*. Çizgi Kitabevi, 2020.
- Başaran, İsmail. *Muhafazakar Yahudilik*. İstanbul: Arı Sanat, 2017.
- Batuk, Cengiz. *Tarihin Sonunu Beklemek Orta Doğu Dinlerinde Eskatoloji Mitosları*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2003.
- Bauer, Yehuda. *A History of the Holocaust*. USA: Non Basic Stock Line, 2001.
- Bauer, Yehuda. *Soykırımı Yeniden Düşünmek*. çev. Orhun Yakın. Ankara: Phoenix, 2002.
- Bauman, Zygmunt. *Kimlik*. çev. Mesut Hazır. Ankara: Heretik Basın Yayın, 2017.
- Bauman, Zygmunt. "Modernite, Post-Modernite ve Etik". çev. Alev Türker. *Doğu Batı Dergisi* 19 (2002).

- Bayme, Steven. "American Jewry and the State of Israel: How Intense the Bonds of Peoplehood?" *Jewish Political Studies Review* 20/1/2 (2008).
- Beker, Avi. *The Chosen The History of an Idea and the Anatomy of an Obsession*. USA: Palgrave Mcmillan, 2008.
- Ben-Rafael, Eliezer. *Jewish identities: fifty intellectuals answer Ben Gurion*. Leiden, Boston, Köln: Brill Leiden, 2002.
- Ben-Rafael, Eliezer vd. *Jewry between Tradition and Secularism Europe and Israel Compared*. Boston: Brill Leiden, 2006.
- Bercovitch, Sacvan. *The Puritan Origins of the American Self*. United States of America: Yale University, 1975.
- Berenbaum, Michael. "Anti-Semitism". *Encyclopedia Britannica*, ts. <https://www.britannica.com/topic/anti-Semitism>
- Berman, Joshua. *Orthodox Rabbinic Exception to the Thirteen Principles of Faith: The Dynamics of Boundry Permeability*. Oxford University Press, 2019.
- Borowitz, Eugene B. *Renewing the Covenant A Theology for the Postmodern Jew*. Philadelphia, New York, Jerusalem: The Jewish Publication Society, 1991.
- Börklü, Merve. *Yahudilikte Evlilik ve Çocuk Algısı*. Bursa: DTA Yayıncılık, 2024,
- Brinkmann, Tobias. "The Dynamics of Modernity Shifts in Demography and Geography". *The Cambridge History of Judaism*. C. Vol. VIII The Modern World, 1815-2000.
- Brown, Benjamin. "Orthodox Judaism". *The Blackwell Companion to Judaism*. Blackwell Publishers, 2000.
- Buhring, Kurt. *Conceptions of God, Freedom, and Ethics in African American and Jewish Theology*. USA: Palgrave Macmillan, 2008.
- Burchill, Scott vd. *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. çev. Muhammed Ağcan - Ali Aslan. İstanbul: Küre Yayınları, 6. Basım, 2019.
- Cannon, Mae Elise (ed.). *A Land Full of God Christian Perspectives on the Holy Land*. Wipf and Stock Publishers, 2017.
- Chanes, Jerome A. *A Primer on the American Jewish Community*. American Jewish Committee, 2008.
- Cohen, Arthur A. - Mendes-Flohr, Paul. *20th Century Jewish Religious Thought*. USA: U of Nebraska Press, 2010.

- Cohen, Erik H. "Symbols of Diaspora Jewish identity: An international survey and multi-dimensional analysis". *Religion* 38/4 (2008).
- Cohen, Michael M. "Zionism Today: A Reconstructionist Reflection". *Reconstructionist* 70/1 (2005).
- Cohen, S. K. "Choosing a Heim: the Holocaust and Post-War Immigration". *European Judaism: A Journal for the New Europe* 46/2 (2013).
- Cohn-Sherbok. *Fifty Key Jewish Thinkers*. Routledge, 2. Basım, 2007.
- Cohn-Sherbok, Dan. *Atlas of Jewish History*. Routledge, 1993.
- Cohn-Sherbok, Dan. *Issues in Contemporary Judaism*. The United States of America: Palgrave Macmillan, 1991.
- Cohn-Sherbok, Dan. *The Dictionary of Kabbalah and Kabbalists*. Impress Books Limited, 2009.
- Cohn-Sherbok, Dan - Cohn-Sherbok, Lavinia. *Yahudiliğin Kısa Tarihi*. çev. Bilal Baş. İstanbul: İz Yayıncılık, 2010.
- Cromer, Gerald. "Withdrawal and Conquest: Two Aspects of the Haredi Response to Modernity". *Jewish Fundamentalism in Comparative Perspective-Religion, Ideoloji and the Crisis of Modernity*. ed. Laurance J. Silberstein. New York: New York University Press, 1993.
- Dashefsky, Arnold - Sheskin, Ira M. *Jewish Population*. USA: Springer, 2018.
- Davies, Norman. *Avrupa Tarihi*. çev. Mehmet Ali Kılıçbay. Ankara: İmge Kitabevi, 2. Basım, 2006.
- Davis, Moshe. *America and the Holy Land*. USA: Preager Publishers, 1995.
- Deutsch, Gotthard. "AHARONIM ('The Later Ones')". *Encyclopedia Judaica*. C. 1, 1906. <https://www.jewishencyclopedia.com/articles/966-aharonim>
- Devetak, Richard. "Eleştirel Teori". çev. Muhammed A. Ağcan - Ali Aslan. *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, 2012.
- Eisen, Arnold - Gal, Allon. *A New Role for Israel in American Jewish Identity*. United States: American Jewish Committee, 1992.

- Eisen, Arnold M. *The Chosen People in America*. USA: Indiana University Press, 1983.
- Eisenstein, Judah David. "Palestine, Laws and Customs Relating to". *Encyclopedia Judaica*. 9/503-504, 2006.
- Elazar, Daniel J. "Israel and The Diaspora Working Together to Strengthen Jewish Unity and Continuity-Prospects and Problems". Jerusalem, 1989.
- Elazar, Daniel J. - Geffen, Rela Mintz. *The Conservative Movement in Judaism Dilemmas and Opportunities*. The United States of America: State University of New York Press, 2000.
- Eliade, Mircea. *Dinin Anlamı ve Sosyal Fonksiyonu*. çev. Mehmet Aydın. Konya: Din Bilimler Yayınları, 1995.
- Eliade, Mircea. *Dinler Tarihi İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi*. çev. Mustafa Ünal. Konya: Serhat Kitabevi, 2005.
- Eliade, Mircea. *Mitlerin Özellikleri*. çev. Sema Rifat. İstanbul: Om Yayıncılık, 2. Basım, 1991.
- Eliade, Mircea. *Okültizm, Büyüclük ve Kültürel Modalar*. çev. Cem Soydemir. İstanbul: Doğu Batı Yayınları, 2016.
- Eroğlu, Ahmet Hikmet. "Hristiyanlık". *Dinler Tarihi El Kitabı*. ed. Baki Adam. Ankara: Grafiker, 6. Basım, 2020.
- Faber, Eli. "America's Earliest Jewish Settlers, 1654–1820". *The Columbia History of Jews and Judaism in America*. ed. Marc Lee Raphael. Columbia University Press, 2008.
- Fackenheim, Emile. *God's Presence in History Jewish Affirmations and Philosophical Reflections*. New York USA: Harper Torchbooks, 1970.
- Fishbane, Eitan P. - Sarna, Jonathan D. *Jewish Renaissance and Revival in America: essays in memory of Leah Levitz Fishbane*. Brandeis University Press, 2011.
- Frankel, David. *The Land of Canaan and the Destiny of Israel, Theologies of Territory in the Hebrew Bible*. Winona Lake: Indiana Eisenbrauns, 2011.
- Freedman, Samuel G. *Jew Vs Jew: The Struggle For The Soul Of American Jewry*. Simon & Schuster, 2007.
- Friedman, Menachem. *Habad as a Fundamentalism: From Local Particularism to Universal Jewish Mission*. ed. Martin E.

- Marty - R. Scott Appleby. Chicago, London: The University of Chicago Press, 1994.
- Friedman, Menachem. *Jewish Zealots: Conservative versus Innovative, Jewish Fundamentalism in Comparative Perspective-Religion, Ideoloji and the Crisis of Modernity*. ed. Laurence J. Silberstein. New York University Press, 1993.
- Friedman, Shimi. *The Hilltop Youth A Stage of Resistance and Counter culture Practice*. Lexington Books, 2018.
- Gafni, Isaiah M. *Land, Center and Diaspora Jewish Constructs in Late Antiquity*. Sheffield Academic Press, 1997.
- Galante, Abraham. *Sabetay Sevi ve Sabetaycılarının Gelenekleri*. çev. Erdoğan Ağca. İstanbul: Zvi-Geyik Yayınları, 2000.
- Gartner, Lloyd P. "American Judaism 1880-1945". *The Cambridge Companion to American Judaism*. ed. Dana Evan Kaplan. USA: Cambridge University Press, 2005.
- Gartner, Llyod P. *History of The Jews In Modern Times*. New York: Oxford University Press, 2001.
- Gilbert, Martin. *The Story of Israel*. China: Andrea Deutsch Book, 2011.
- Glinert, Lewis - Shilhav, Yosseph. "Holy Land, Holy Language: A Study of an Ultraorthodox Jewish Ideology". *Language in Society Cambridge University Press* 20/1 (1991).
- Gold, Neal. *The Theology of Redemption in Contemporary American Reform Liturgy*. USA: Brandeis University, 2018.
- Goldberg, David J. - Rayner, John D. *The Jewish People Their History and Their Religion*. England: Penguin Books, 1989.
- Goldstein, Eric I. "The Great Wave: Eastern European Jewish Immigration to the United States, 1880-1924". *The Columbia History of Jews and Judaism in America*. ed. Marc Lee Raphael. New York: Columbia University Press, 2008.
- Gordis, Robert - Gelb, Max. *Understanding Conservative Judaism*. Ktav Pub & Distributors Inc, 1979.
- Grosz, Elizabeth. "Yahudilik ve Sürgün, Öteki Olmanın Ahlakı". *Yitik Ülke Masalları Kimlik ve Yer Sorunsalı*. Sarmal Yayınları, 1995.

- Grosz, Elizabeth - Browman, Glen. *Yitik Ülke Masalları Kimlik ve Yer Sorunsalı*. çev. Türkan Yöney. İstanbul: Sarmal Yayınları, 1. Basım, 1995.
- Guyénot, Laurent. *From Yahweh to Zion: Three Thousand Years of Exile Jeolus God, Chosen People, Promised Land... Clash of Civilizations*. çev. Kevin Barrett. Sifting and Winnowing Books, 2018.
- Gülali, Mehriban. *Amerikan ve İngiliz Popüler Kültüründe Bir Odak: Beatles*. Lefkoşa: Yakındoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Güngör, Ali İsra. *Hristiyanlıkta Evanjelik Hareket*. Ankara: Aziz Anıç Yayınları, 2005.
- Güngör, Ali İsra. "Hristiyanlıkta Püriten Anlayış ve Etkileri". *Dini Araştırmalar Dergisi* 7/21 (2005).
- Gürkan, Salime Leyla. *Anahatlarıyla Yahudilik*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları - İSAM Yayınları, 5. Basım, 2019.
- Gürkan, Salime Leyla. *Yahudilik*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2009.
- HaCohen, Yisrael Meir. *The Concise Book of Mitzvot: The Commandments which can be Observed Today*. çev. Charles Wengrov Feldheim, 1990.
- Haddad, Hassan. "The Biblical Bases of Zionist Colonialism". *Settler Regimes in Africa and the Arab World: The Illusion of Endurance*. ed. İbrahim Abu-Lughod - Baha Abu-Laban. Wilmette, Illinois: The Medina University Press International, 1974.
- Halevi, Judah. *The Kuzari*. çev. Hartwig Hirschfeld. New York: Schocken Books Inc., 1964.
- Handlin, O. - Handlin, M. F. "A Century of Jewish Immigration to the United States". *The American Jewish Year Book*. 50, 1948.
- Harkabi, Yehoshafat. *The Bar Kokhba Syndrome*. New York: Rossel Books, 1983.
- Hasanoğlu, Eldar. *Nuh Kanunları ve Nuhilik*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Hasanoğlu, Eldar. *Temel Kaynaklar Işığında Gerut Yahudiliğe Geçiş*. İstanbul: Divan Kitap, 2. Basım, 2018.

- Heinne, Heinrich - Scott, Walter. *The Prose Writings of Heinrich Heinne with an Introduction of Havelock Ellis*. London, 1887.
- Hertzberg, Arthur. *Judaism*. Washington Square Press, 1961.
- Hertzberg, Arthur. *The Jews in America*. New York: Simon & Schuster, 1989.
- Hirsch, Samson Raphael. *Nineteen Letters: Conversations between a Rabbi and his student*. çev. Bernard Drachman. Independently Published, 2022.
- Hirschhorn, Sara Yael. *City on a Hilltop*. USA: Harvard University Press., 2017.
- Hirsh, Richard. "American Jewish Life since 1935: A Reconstructionist Retrospective". *The Reconstructionist* Volume 70/1 (2005).
- Hobsbawm, Eric - Ranger, Terence. *The Invention of Tradition*. Cambridge University Press, 1992.
- Hollinger, David A. *Postethnic America: Beyond Multiculturalism*. USA: Basic Books, 2005.
- Hollinger, David A. "Postethnic Nationality and the Separatism of the Rich: A Response to Sheldon Hackney". *The Public Historian* 19/1 (1997).
- Hooke, Samuel Henry. *Ortadoğu Mitolojisi*. çev. Alaeddin Şenel. Ankara: İmge Kitabevi, 4. Basım, 2002.
- Huntington, Samuel P. *Biz Kimiz? Amerika'nın Ulusal Kimlik Arayışı*. çev. Aytül Özer. İstanbul: CSA Global Yayın Ajansı, 2004.
- Inbari, Motti. *Jewish Fundamentalism and the Temple Mount Who Will Built the Third Temple?* State University Press, 2009.
- İnalcık, Halil. *Rönesans Avrupası Türkiye'nin Batı Medeniyetiyle Özdeşleşme Süreci*. İş Bankası Kültür Yayınları, 8. Basım, 2011.
- Johnson, Paul. *A History of Judaism*. London: Phoenix Press, 2001.
- Kahane, Rabbi Meir. *Our Challenge The Chosen Land*. Pennsylvania: Chilton Book Company, 1974.
- Kaleci, Feyza Nur - Solmaz, Bünyamin. "Din ve Kimlik: Çeşitli Değişkenler Bağlamında Ergenler Üzerine Ampirik Bir Analiz". *Dini Araştırmalar* 22/56 (2019).

- Kaplan, Dana Evan (ed.). *The Cambridge Companion to American Judaism*. USA: Cambridge University Press, 2005.
- Kaplan, Dana Evan. *The New Reform Judaism: Challenges and Reflections*. USA: The Jewish Publication Society, 2013.
- Kaplan, Menachem Mordechai. *Judaism as a Civilization Toward a Reconstruction of American Jewish Life*. Varda Books, 2001.
- Karesh, Sara - Hurvitz, Mitchell M. "Encyclopedia of Judaism". New York USA: Facts on File Books, 2006.
- Kastein, Joseph. *Sabetay Sevi İzmirli Mesih*. çev. Orhan Düz. İstanbul: İlgi Kültür Sanat, 8. Basım, 2008.
- Kewaan, Me'mun. *İran Yahudileri*. çev. Şahin Bal. İstanbul: Mana Yayınları, 2017.
- Kirschenbaum, Aaron. "Fundamentalism: A Jewish Traditional Perspective". *Jewish Fundamentalism in Comparative Perspective-Religion, Ideoloji end the Crisis of Modernity*. ed. Laurance J. Silberstein. New York University Press, 1993.
- Knesset. Law of Return, Law of Return. *Basic Law* (05 Temmuz 1951). israeled.org/resources/documents/israels-law-return/
- Knesset. The Law of the Nationality, The Law of the Nationality. *Basic Law* (1953).
- Köse, Tuğba. "Zulmün adı: Yahudi yerleşim sınırı (Pale Of Settlement)". *Genç Kalemler Tarih Araştırmaları Dergisi* 6/7 (2020). <https://hdl.handle.net/20.500.12451/10677>
- Kressel, Getzel. "Bilu". *Encyclopedia Judaica*. ed. Fred Skolnik. 3/700-701. Macmillan Reference USA, 2007.
- Kurt, Ali Osman. *Erken Dönem Yahudi Tarihi*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 1. Basım, 2007.
- Kurt, Ali Osman. "Yahudi Aydınlanma Hareketi: Haskala". *Milel ve Nihal*, 7/1 (2010).
- Lange, Nicholas de - Miri Freud-Kandel (ed.). *Modern Judaism: An Oxford Guide*. Oxford University Press, 2005.
- Lapierre, Dominique - Collins, Larry. *Kudüs... Ey Kudüs*. çev. Aydın Emeç. İstanbul: E Yayınları, 2006.

- Larson, John A. *The Letters from James Henry Breasted to His Family August 1919-July 1920*. USA: Chicago University Press, 2010.
- Lederhendler, Eli. "The Diaspora Factor in Israeli Life". *Israeli Identity in Transition*. ed. Anita Shapira. Westport, Conn., 2004.
- Leibtag, Rabbi Menachem. "Masei: The Borders of the Land of Israel". The Tanach Study Center, ts. <https://outorah.org/p/37693/>.
- Leppakari, Maria. *Apocalyptic Representations of Jerusalem*. Brill, 2006.
- Levin, Michael. *Yahudi Ruhaniliği ve Mistisizmi*. çev. Esterya Seval Vali. İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., 2006.
- Liebman, Charles S. "Charles S. Liebman". *New Jewish Identities: Contemporary Europe and Beyond*. ed. Zvi Gitelman vd. İsrail, USA: Central European University Press, 2003.
- Liebman, Charles S. "Diaspora Influence on Israel: The Ben-Gurion-Blaustein 'Exchange' and Its Aftermath". *Jewish Social Studies* 36 (1974).
- Liwerant, Judit Bokser vd. (ed.). *Identities in an Era of Globalization and Multiculturalism: Latin America in the Jewish World (Jewish Identities in a Changing World)*. Brill Academic Pub, 2010.
- Lustick, Ian S. *For The Land And The Lord, Jewish Fundamentalism in Israel*. New York: Council on Foreign Relations Press, 1988.
- Magid, Shaul. *American Post-Judaism Identity and Renewal in a Postethnic Society*. USA: Indiana University Press, 2013.
- Magid, Shaul. "Another Side of the Lubavitcher Rebbe". *Tablet* (03 Temmuz 2019). <https://www.tabletmag.com/sections/news/articles/another-side-of-the-lubavitcher-rebbe>
- Magid, Shaul. *Meir Kahane: an American Jewish radical*. Princeton University Press, 2021.
- Mahler, Gregory S. *Politics and Government in Israel The Maturation of a Modern State*. Rowman and Littlefield Publishers, Inc., 2. Basım, 2011.

- Marc Lee, Raphael (ed.). *The Columbia History of Jews and Judaism in America*. New York: Columbia University Press, 2008.
- Marcus, Jacob R. - Peck, Abraham J. *The American Rabbinate*. New Jersey: Ktav Publishing House, 1985.
- Martin, Bernard. *A History of Judaism*. II Cilt. New York: Basic Books Publishers, 1974.
- Mashiach, A. "Redemption, settlement and agriculture in the religious teachings of Hovevei Zion". *HTS Teologiese Studies/Theological Studies* 77/4 (2021).
- McDermott, Gerald R. *The New Christian Zionism: Fresh Perspectives on Israel and the Land*. IVP Academic, 2016.
- Mckenna, George. *The Puritan Origins of American Patriotism*. New Haven & London: Yale University Press, 2007.
- McNeill, William. *Dünya Tarihi*. çev. Alaeddin Şenel. Ankara: Verso-İmge, 2. Basım, 1989.
- Mearsheimer, John J. - Walt, Stephen M. *İsrail Lobisi ve Amerikan Dış Politikası*. çev. Hasan Kösebalan. İstanbul: Küre Yayınları, 2009.
- Meral, Yasin. *Yahudilerin Ahir Zamanı Yahudilikte Gog-Magog, Deccal ve Mesih*. Ankara Okulu, 2019.
- Metli, Ebru. "Dinî Radikalizm Örneği Olarak No'ar ha-Gva'ot (Hil-top Youth) Hareketi". *Dinler Tarihi Lisansüstü Sempozyumu - I Bildiri Kitabı*. ed. Ali Osman Kurt. Ankara: ASBÜ Yayınları, 1. Basım, 2023.
- Metli, Ebru. *Hasidizmin Yahudi ve Öteki Anlayışı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Meyer, Micheal A. *Response to Modernity A History of the Reform Movement in Judaism*. Detroit: Wayne State University Press, 1995.
- Mintz, Jerome R. *Hasidic People A Place in the New World*. Harvard University Press., 1992.
- Mol, Hans. *Kimlik ve Kutsal*. çev. Ömer Faruk Darende - Abdulvahap Taştan. Kayseri: Kimlik Yayınevi, 2020.
- Montet, E. vd. *Tarihte ve Günümüzde Siyonizm ve Yahudilik*. çev. Ö. Andaç Uğurlu. İstanbul: Örgün Yayınevi, 2006.

- Morgenstern, Ari. *Hastening The Redemption: Messianism and Resettlement of the Land of Israel*. çev. Joel A. Linsider. United Kingdom: Oxford University Press, 2006.
- Munther, B. I. Isaac. *From Land to Lands, from Eden to the Renewed Earth: a Christ-Centred Biblical Theology of the Promised Land*. USA: Middlesex University, 2014.
- Neusner, Jacob. *Between Time and Eternity: The Essentials of Judaism*. Dickenson Publishing Company, 1975.
- Neusner, Jacob. *Judaism The Basics*. USA: Routledge, 2006.
- Neusner, Jacob. "The Doctrine of Israel". *The Blackwell Companion to Judaism*. ed. Jacob Neusner - Alan J. Avery-Peck. US: Blackwell Ltd., 2000.
- Neusner, Jacob - Avery-Peck, Alan J. *Routledge Dictionary of Judaism*. USA: Routledge, 2004.
- Nevins, Allan - Commager, Henry Steele. *Amerika Tarihi*. çev. Halil İnalçık. Ankara: Doğu Batı, 3. Basım, 2008.
- Newman, Louis I. *The Hasidic Anthology*. New York: Schoken Books, 1963.
- Novak, David. *Election of Israel The Idea of the Chosen People*. USA: Cambridge University Press, 1995.
- Ochs, Peter - Eugene B. Borowitz (ed.). *Reviewing the Covenant Eugene B. Borowitz and the Postmodern Renewal of Jewish Theology*. The United States of America: State University of New York Press, 2000.
- Olgun, Hakan. *Luther ve Reformu: Katolisizmi Protesto*. Fecr Yayınevi, 2001.
- Oster, Marcy. "Novelist Yehoshua labels American Jews 'partial Jews'". *Jewish Telegraphic Agency* (18.03.2012). <https://www.jta.org/2012/03/18/israel/novelist-yehoshua-labels-american-jews-partial-jews>
- Otto, Rudolf. *Kutsal Dair*. çev. Sevil Ghaffari. Israel: Altıkkırkbeş Yayın, 2014.
- Özkan, Ali Rafet. "Kuveykırlar". *Yaşayan Dünya Dinleri*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Parladır, H. Saim. "Mit-Tarih Karşıtlığı Bağlamında Eski Ahit". *Kırkbudak Dergisi* 12 (2007).

- Patai, Raphael. *The Jewish Mind*. New York: Charles Scribner' Sons, 1977.
- Patai, Raphael - Graves, Robert. *İbrani Mitleri Tekvin-Yaratılış Kitabı*. çev. Uğur Akpur. İstanbul: Say Yayınları, 2009.
- Pedahzur, Amy - Perliger, Arie. *Jewish Terrorism in Israel*. US: Columbia University Press, 2009.
- Piterberg, Gabriel. *Siyonizmin Dönüşleri Mitler, Siyaset ve İsrail'de Araştırmacılık*. çev. Aysun Babacan. İstanbul: İthaki, 2015.
- Rabinowicz, Harry. *A Guide To Hassidism*. Great Britain: Thomas Yoseloff, 1960.
- Rabinowicz, Harry. *Hasidism and The State of Israel*. USA: Associated University Press, 1982.
- Rabkin, Yakov M. *Yahudilerin Siyonizm Karşıtlığı*. çev. Şahika Tokel. İstanbul: İletişim Yayınları, 2014.
- Raphael, Melissa. *The Female Face of God in Auschwitz A Jewish feminist theology of the Holocaust*. USA, Canada: Routledge, 2003.
- Ravitzky, Aviezer. "Exile in the Holy Land: The Dilemma of Haredi Jewry". *Israel: State and Society, 1948-1988*. P. Y. Medding. 89-125. *Studies in Contemporary Jewry*, no. 5. Oxford: Oxford University Press, 1990.
- Ravitzky, Aviezer. *Messianism Zionism and Jewish Religious Radicalism*. çev. Micheal Swirsky - Jonathan Chipman. USA: The University of Chicago Press, 1996.
- Rebhun, Uzi. "Jewish Identity in America: Structural Analyses of Attitudes and Behaviors". *Review of Religious Research* 46/1 (2004).
- Reus-Smit, Christian. "Konstrüktivizm". *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. ed. Tayyar Arı. Bursa: Marmara Kitap Merkezi, 2013.
- Rodgers, Daniel T. *As a City on a Hill: The Story of America's Most Famous Lay Sermon*. Princeton University Press, 2018.
- Ronen, Gil. "More Than 200 Bnei Menashe Arriving in Israel". *Arutz Sheva* (18 Aralık 2014). <https://www.israelnationalnews.com/news/123481>
- Rosenthal, Herman - Dubnow, Simeon M. "Hasidism". *Jewish Encyclopedia*. C. 7. Funk-Wagnalls Company, 1904.

- Rubenstein, Richard L. *After Auschwitz Radical Theology and Contemporary Judaism*. Bobbs-Merrill Company, 1966.
- Rudavsky, David. "Samuel David Luzzatto and Neo-Orthodoxy". *Tradition: A Journal of Orthodox Jewish Thought* 7/3 (1965).
- Russ, Jacqueline. *Avrupa Düşüncesinin Serüveni Antik Çağlardan Günümüze Avrupa Düşüncesi*. çev. Özcan Doğan. Ankara: Doğu Batı, 2011.
- Sachar, Howard M. *A History of the Jews in America*. Vintage, 1993.
- Salmon, Yosef. *Do not Provoke Providence Orthodoxy in the Grip of Nationalism*. çev. Joel A. Linsider. Boston: Academic Studies Press, 2014.
- Sarna, J.D. "A Great Awakening: The Transformation that Shaped Twentieth Century American Judaism and its Implications for Today". The Jacob Rader Marcus Center of the American Jewish Archives, 1995.
- Sarna, Johnatan D. - Eleff, Zev. "The Immigration Clause that Transformed Orthodox Judaism in the United States". *The Immigration Clause that Transformed Orthodox Judaism in the United States*. American Jewish History 101. Johns Hopkins University Press, 2017.
- Sarna, Jonathan D. *American Judaism*. New Haven & London: Yale University Press, 2004.
- Sarna, Jonathan D. "Introduction: Leah Levitz Fishbane and 'The Road to Renaissance'". *Jewish Renaissance and Revival in America*. ed. Eitan P. Fishbane - Johnatan D. Sarna. USA: Brandeis University Press, 2011.
- Sartre, Jean Paul. *Yahudi Düşmanı Antisemitin Portresi*. İstanbul: Salyangoz Yayınları, 2008.
- Schacter, Hershel. "The Mitzvah of Yishuv Eretz Yisrael". *Religious Zionism after 40 Years of Statehood*. ed. Shubert Spero - Yitzhak Pessin. Jerusalem: The World Zionist Organisation, 1989.
- Schoenfeld, Stuart. "The Jewish Religion in North America: Canadian and American Comparisons". *The Canadian Journal of Sociology* III/2 (1978).

- Schoeps, Julius H. *Pioneers of Zionism: Hess, Pinsker, Rlf*. ev. Margaret-Ann Schellenberg. Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH, 2013.
- Scholem, Gershom. *Major Trends in Jewish Mysticism*. New York: Schocken Boks, 1995.
- Scholem, Gershom. *Sabetay Sevi Mistik Mesih 1626-1676*. ev. Eref Bengi zbilen. İstanbul: Alfa, 2020.
- Schweid, Eliezer. "Land of Israel". ed. Arthur A. Cohen - Paul Mendes-Flohr. 535-542. USA: U of Nebraska Press, 2010.
- Schweid, Eliezer. "'Prophetic Mysticism' in Twentieth-Century Jewish Thought". *Modern Judaism* 14/2 (1994), 139-174. <http://www.jstor.org/stable/1396292>
- Schweid, Eliezer. "The Rejection of the Diaspora in Zionist Thought: Two Approaches". *Essential Papers on Zionism*. ed. Jehuda Reinharz - Anita Shapira. 133-160. New York: New York University Press, 1995.
- Schweid, Eliezer - Greniman, Deborah. *The Land of Israel: National Home or Land of Destiny*. Unkno, 1985.
- Selengut, Charles. *Our Promised Land Faith and Militant Zionism in Israeli Settlements*. USA: Rowman & Littlefield Publishers, Illustrated Edition, 2015.
- Shahak, Israel. *Yahudi Tarihi, Yahudi Dini*. İstanbul: Anka Yayınları, 2002.
- Shahak, Israel - Mezvinsky, Norton. *İsrail'de Yahudi Fundamentalizmi*. ev. Ahmet Emin Dağ. İstanbul: Anka Yayınları, 2002.
- Sharot, Stephen. *Comperative Perspectives on Judaism and Jewish Identities*. United States of America: Wayne State University Press, 2011.
- Shavit, Ari. *My Promised Land The Triumph and Tragedy of Israel*. USA: Spiegel and Grau, 2013.
- Sherwin, Byron L. "Thinking Judaism Through: Jewish Theology in America". *The Cambridge Companion to American Judaism*. ed. Dana Evan Kaplan. Cambridge University Press, 2005.
- Shumsky, Dmitry. *Beyond The Nation-State The Zionist Political Imagination from Pinsker to Ben-Gurion*. New Haven and London: Yale University Press, 2018.

- Smith, Johnathan Z. "Earth and Gods". *Journal of Religion* 49/2 (1969).
- Sombart, Werner. *Yahudiler ve Modern Kapitalizm*. çev. Sabri Gürses. İstanbul: Küre Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Spinoza, Benedict de. *Teo-Politik İnceleme*. çev. Musa Kazım Arıcan. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2. Basım, 2020.
- Staff, Toi. "High Court recognizes Reform, Conservative conversions carried out in Israel". *Times of Israel* (01.03.2021). <https://www.timesofisrael.com/israels-top-court-recognizes-reform-conservative-conversions/>
- Staff, Toi - Gross, Judah Ari. "Buoyed by aliya, Israeli population up to 9.5 million ahead of 74th Independence Day". *Times of Israel* (01.05.2022).
- Stemberger, Guenter. "The Formation of Rabbinic Judaism 70-640". *Blackwell Companions to Judaism*. ed. Jacob Neusner - Alan J. Avery-Peck. USA, 2003.
- Strauss, Ze'ev. "Yedidyah Ha-Alexandri and the Crisis of the Modern Jewish Age: Philo of Alexandria as an Exemplary Hasid in Nahman Krochmal's Thought". *Religions* 12/6 (2021).
- Taşpınar, İsmail. *Yahudi Kaynaklarına Göre Yahudilikte Ahiret İnancı*. İstanbul: M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 4. Basım, 2014.
- Taylor, Alan. *The Zionist Mind*. Beirut: The Institute for Paletsine Studies, 1974.
- Tilly, Charles. *Avrupa'da Devrimler 1492-1992*. çev. Özden Arıkan. İstanbul: Alfa Yayıncılık, 2016.
- Timur, Taner. *Felsefe Toplum Bilimleri ve Tarihçi*. İstanbul: Yordam Kitap, 2011.
- Topaloğlu, Aydın. "Tanrısal İnançta Felsefi Anlamı ve Tarihsel Arka Planı". *M. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 27 (2004).
- Troy, Gil. *The Zionist Ideas Visions for the Jewish Homeland-Then, Now, Tomorrow-*. USA: University of Nebraska Press, 2018.
- Tunç, İsmet. *Antropoloji ve Din*. Ankara: Eski Yeni Yayınları, 2021.

- Tunç, İsmet. "Din ve Kültür İlişkisi". *Teoloji ve Antropoloji Perspektifinden Din ve Kültür İlişkisi-I*. ed. İsmet Tunç-Abdulvasıf Eraslan. Ankara: Eskiye Yayınları, 2021, 9-38.
- Turner, Yossi. "The New Zionism: In Memory of Mordecai Kaplan". *The Schechter Institutes*. 2004. E.T. 04.02.2024. <https://schechter.edu/the-new-zionism-in-memory-of-mordecai-kaplan/>
- Vizetelly, Frank H. "American Hebrew, The". *Jewish Encyclopedia*. 1/517-518, 1906.
- Waxman, Chaim I. *American Aliya: Portrait of a Innovative Migration Movement*. Wayne State University Press, 1989.
- Waxman, Chaim I. "American Jewry". *Modern Judaism: An Oxford Guide*. Oxford University Press, 2005.
- Waxman, Chaim I. *Israel as a Religious Reality*. UK: A Jason Aronson Book, 1994.
- Weisel, Eli. *The Night Trilogy: Night, Dawn, Day*. çev. Marion Weisel. New York: Hill ve Wang, 2006.
- Weiss, Joseph. "Hasidic Way of Habad". *Studies in East European Jewish Mysticism and Hasidism*. ed. David Goldstein. London: The Littman Library of Jewish Civilization, 1997.
- Wertheimer, Jack. "American Jews and Israel: A 60-Year Retrospective". *American Jewish Year Book*. 108, 2008. http://www.ajcarchives.org/AJC_DATA/Files/AJYB803_SpecialArticles.pdf.
- Will, Donald S. "Zionist Settlement Ideology and Its Ramifications for the Palestinian People". *Journal of Palestine Studies* 11/3 (1982).
- Yılmaz, Mehmet. *Mafdal*. İstanbul: Zaman Kitap, 2003.
- Yuter, Alan J. "Hora'at Sha'ah: The Emergency Principle in Jewish Law and a Contemporary Application". *Jewish Political Studies Review* 13/3-4 (2001).
- "Of a 'Completed Jew' (Messianic Jews) in the Jewish Community". USA, 1983. <https://www.ccarnet.org/responsa-topics/of-a-completed-jew-in-the-jewish-community/>
- "Statement of Principles of Conservative Judaism". The Jewish Theological Seminary of America, 1988.

Web Siteleri

- <http://peacenow.org.il/eng/content/gilad-farm>.
- http://www.ajcarchives.org/AJC_DATA/Files/AJYB803_SpecialArticles.pdf.
- http://www.jewishdatabank.org/Reports/Jewish_Population_in_the_United_States_2010.pdf
- <https://archive.jewishagency.org/first-steps/program/5131/>
- <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/the-night-of-broken-glass>.
- <https://jewsforjesus.org/jewish-resources/messianic-jews-a-brief-history>
- <https://thejerusalemfund.org/2022/07/israeli-settlements-illegal-but-still-subsidized-by-the-american-taxpayer/>
- https://www.aish.com/atr/What_is_Holiness.html
- <https://www.ccarnet.org/rabbinic-voice/platforms/article-commentary-principles-reform-judaism/>
- <https://www.ccarnet.org/rabbinic-voice/platforms/article-reform-judaism-centenary-perspective/>.
- <https://www.ccarnet.org/rabbinic-voice/platforms/article-reform-judaism-zionism-centenary-platform/>
- https://www.chabad.org/library/article_cdo/aid/3998473/jewish/Baal-Teshuvah.htm
- <https://www.jewishencyclopedia.com/articles>
- <https://www.jewishvirtuallibrary.org/joshua>.
- <https://www.nytimes.com/1989/12/27/world/israeli-court-rules-jews-for-jesus-cannot-automatically-be-citizens.html>
- <https://www.sefaria.org/Horeb?tab=contents>
- <https://www.timesofisrael.com/who-is-meir-ettinger-the-shin-bets-no-1-alleged-jewish-nationalist/>
- <https://www.worldbneiakiva.org/who-we-are>.